

Bogdan Klepacki

Wydział Nauk Ekonomicznych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Ilona Dziedzic-Jagocka

Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego
Politechnika Świętokrzyska w Kielcach

Sytuacja finansowa przedsiębiorstwa transportowego (na przykładzie Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa i Transportu Sanitarnego w Kielcach)¹

Wstęp

Wprowadzenie gospodarki rynkowej spowodowało nasilenie konkurencji między przedsiębiorstwami, istotne stały się nawet niewielkie elementy kosztów lub pozycji dochodowych. Kierownicy przedsiębiorstw zmuszeni zostali do poszukiwania jak najlepszych rozwiązań, a to jest możliwe w warunkach wykorzystania nowoczesnych metod analizy ekonomicznej.

Analizę ekonomiczną nazywa się rozpoznanie stanów i procesów ekonomicznych w przedsiębiorstwie, ze szczególnym uwzględnieniem zależności przyczynowo-skutkowych. Jest ona instrumentem służącym do poznania przebiegu i rezultatów procesów gospodarczych. Definiuje się ją również jako dyscyplinę zajmującą się wyszukiwaniem i mierzeniem związków zachodzących między zjawiskami ekonomicznymi oraz wykrywaniem, za pomocą rozmaitych metod badawczych, prawidłowości dotyczących zachowywania się podmiotów gospodarczych i ich reakcji na bodźce płynące z otoczenia.

Analiza ekonomiczna pozwala na dokonanie oceny bieżącej działalności podmiotów gospodarczych i obejmuje takie zagadnienia, jak: istotę oraz wstępną analizę sprawozdań finansowych, badanie kondycji finansowej przedsiębiorstwa, w szczególności jego płynności finansowej, stopnia zadłużenia, sprawności

¹ Praca współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu „INWENCJA – Potencjał młodych naukowców oraz transfer wiedzy i innowacji wsparciem dla kluczowych dziedzin świętokrzyskiej gospodarki” o numerze identyfikacyjnym WND-POKL.08.02.01-26-020/11.

działania, zyskowności oraz oceny rynkowej wartości akcji i kapitału. Analiza ekonomiczna pozwala na badanie czynników kształtujących wyniki finansowe przedsiębiorstw, badanie dochodów ze sprzedaży oraz kosztów własnych, co stanowi podstawę do podejmowania decyzji dotyczących zarówno bieżącej, jak i przyszłej działalności gospodarczej. Duże znaczenie analizy ekonomicznej w zarządzaniu podmiotami gospodarczymi sprawia, że zaczyna ona zajmować wysoką pozycję wśród funkcji zarządzania i coraz częściej zaliczana jest do funkcji podstawowych przedsiębiorstwa.

Warunkiem podejmowania racjonalnych decyzji i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstwa jest analiza osiągniętych rezultatów gospodarowania. Kierownictwo firmy, w celu sprawnego zarządzania, musi posiadać dobre rozeznanie rzeczywistej skuteczności podejmowanych decyzji. Uzyskiwane wyniki mogą potwierdzić słuszność dotychczasowych sposobów postępowania, bądź też jej zaprzeczyć.

Analiza osiągniętych wyników gospodarowania jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa [Więckowski 1988, s. 32]. Umożliwia bowiem stawianie diagnoz w jednostkach operacyjnych, polega na dzieleniu danej całości na części i rozpatrywaniu każdej z nich osobno [Encyklopedia... 1973, s. 87].

Przedmiotem analizy są zjawiska i procesy gospodarcze, które mają miejsce we wszystkich dziedzinach działalności przedsiębiorstwa, przy jednoczesnym nawiązaniu do sytuacji w otoczeniu przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwo, a właściwie jego kierownictwo, dla utrzymania konkurencyjności na rynku musi dobrze znać otoczenie, a także słabe i mocne strony swoje oraz konkurentów.

Uwzględniając kryterium przedmiotowe, można wyodrębnić analizę makro- i mikroekonomiczną. Przedmiotem analizy makroekonomicznej są stany i wyniki ekonomiczne całej gospodarki narodowej. Sporządzają ją centralne organy administracji państwowej, w tym Ministerstwo Finansów i Główny Urząd Statystyczny. W niniejszym artykule zajęto się analizą mikroekonomiczną, której przedmiotem są badania stanów i wyników działalności ekonomicznej, a także podmiotów gospodarczych [Bednarski 1993, s. 14].

W ostatnich kilkadziesiąt latach wzrasta znaczenie procesów logistycznych w przedsiębiorstwie. Obejmują one wielorakie działania, spośród których na czele, w tym w zakresie kosztów, wysuwa się transport i gospodarka magazynowa. W opracowaniu przedstawiona zostanie sytuacja ekonomiczna celowo wybranego przedsiębiorstwa logistycznego „mimo woli”, związanego z ratownictwem medycznym, zlokalizowanego w Kielcach (województwo świętokrzyskie). Celem opracowania było rozpoznanie funkcjonowania i problemów ekonomicznych działania jednostki, w której transport jest immanentną cechą działania.

Charakterystyka Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa i Transportu Sanitarnego w Kielcach

Pierwsza stacja pogotowia ratunkowego w Kielcach powołana została 9 października 1949 r. z ramienia Polskiego Czerwonego Krzyża i mieściła się w baraku przy ul. Staszica. W tym czasie pogotowie ratunkowe dysponowało 10 karetkami i już w pierwszym kwartale swojej działalności zrealizowało 1250 usług. Od 1 stycznia 1951 r. stacje pogotowia ratunkowego przeszły pod bezpośredni zarząd Wydziałów Zdrowia Prezydów Rad Narodowych, co spowodowało intensywniejszy rozwój placówek. W 1961 r. Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Kielcach nadzorowała i koordynowała pracę 18 stacji powiatowych, 5 miejskich i 1 podstacji.

Do zadań związanych z taborem samochodowym, w odpowiedzi na potrzeby pogotowia ratunkowego, powołano Wojewódzką Kolumnę Transportu Sanitarnego. Została ona uruchomiona w 1953 r. i początkowo dysponowała 15 karetkami (Skoda, Fiat 1100, Volvo, Renault, Chevrolet). W latach późniejszych zaczęły przeważać samochody marki Warszawa, a jeszcze później Fiaty 125p. W 2000 r. połączono Wojewódzką Stację Pogotowia Ratunkowego i Wojewódzką Kolumnę Transportu Sanitarnego – powstała nowa jednostka o zasięgu wojewódzkim pod nazwą Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach. Rejonem działania obejmuje ona miasto Kielce, jeden powiat grodzki i dziesięć powiatów ziemskich. Populacja, dla której sprawuje świadczenia medyczne to ponad milion mieszkańców. Od tego czasu nastąpiły olbrzymie zmiany w organizacji zakładu. Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego uzyskało liczne certyfikaty i wyróżnienia, świadczące o wysokiej jakości świadczonych usług oraz wiedzy i profesjonalizmie personelu medycznego. Rozpoczęto także przygotowania do wdrożenia systemu jakości ISO 9001: 2000. Wyraźnie wzrosła również wartość majątku Centrum (tab. 1–3).

W analizowanym okresie wartość majątku uległa znacznemu powiększeniu (prawie trzykrotnie), zwłaszcza ze względu na wzrost wartości środków trwałych, z około 9,5 do ponad 24 mln zł (tab. 1). Szczególnie szybko zwiększyła się wartość budynków i budowli (sześciokrotnie) oraz inwestycji krótkoterminowych (o 68%).

W okresie badawczym nastąpił wzrost nominalnej wartości majątku, przy czym w większym stopniu zaobserwowano go w odniesieniu do rzeczowego majątku trwałego. Przeważającym składnikiem majątku trwałego jest jego rzeczowy majątek trwały, którego udział systematycznie rośnie w czasie.

W strukturze rzeczowego majątku widoczna jest tendencja do zwiększania się udziału budynków i budowli, jak również pozostałych środków trwałych. Zjawisko to uznaje się za pozytywne, ponieważ widoczne jest zwiększanie war-

Tabela 1

Wielkość majątku trwałego i należności Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa i Transportu Sanitarnego w latach 2005–2009

Wyszczególnienie	Wartość majątku i należności w latach [zł]				
	2005	2006	2007	2008	2009
Majątek trwały	10 864 294,41	13 491 393,30	15 008 149,74	18 608 476,70	27 970 798,70
Wartości niematerialne	25 055,76	212 836,48	15 008 149,74	18 608 476,70	27 970 798,70
Rzeczowe aktywa trwale	10 780 683,65	13 220 001,82	14 894 283,09	18 568 921,70	24 792 302,76
Środki trwale	9 513 537,13	13 220 001,82	14 856 951,09	16 529 892,89	24 177 263,82
a) grunty	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
b) budynki i budowle	1 847 716,67	4 447 842,34	5 600 475,97	7 354 973,95	11 193 007,05
c) urządzenia techniczne i maszyny	635 874,95	726 222,93	669 297,13	670 550,97	648 577,69
d) środki transportu	5 531 687,90	6 625 532,01	7 113 130,72	7 078 174,67	8 704 746,20
e) pozostałe środki trwale	1 498 257,61	1 420 404,54	1 474 047,27	1 426 193,30	1 888 351,00
f) inwestycje krótkoterminowe	9 490 198,53	12 542 125,83	15 302 664,35	20 101 326,47	15 973 795,12
Należności krótkoterminowe	6 251 494,72	6 476 543,90	4 149 195,90	4 153 002,97	4 989 204,38

Źródło: Opracowanie własne.

tościowego wymiaru grupy budynków i budowli. Oznacza to, że nie zmieniają się one w wymiarze ilościowym, ale zwiększa się ich wartość. Biorąc pod uwagę charakter działalności przedsiębiorstwa, należy ocenić taki fakt za prawidłowy. Zwiększanie się wartości środków z grupy maszyny i urządzenia techniczne świadczy o realizowanym w przedsiębiorstwie postępie technicznym oraz o ciągłych procesach odnowy i modernizacji parku maszynowego. Zjawisko to jest ważne dla przedsiębiorstwa, ponieważ w modernizacji parku maszynowego i postępie technologicznym jednostka upatruje swoją przewagę konkurencyjną. Od nowoczesnej linii technologicznej zależy jakość wykonywanych usług. Inwestycje związane z odtworzeniem i rozbudową maszyn, urządzeń, środków transportu są niewątpliwie tendencją pozytywną w rozwoju przedsiębiorstwa.

Zgodnie z oczekiwaniami wśród majątku trwałego dominowały środki trwałe. Jako niekorzystną tendencję należy ocenić stale malejący udział wartości majątku obrotowego w aktywach (tab. 2).

Tabela 2

Wskaźniki finansowe¹ dotyczące struktury aktywów Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa i Transportu Sanitarnego za lata 2005–2009

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników finansowych w latach [%]				
	2005	2006	2007	2008	2009
Udział majątku trwałego w aktywach ogółem	73,11	79,32	80,49	70,27	78,36
Udział wartości niematerialnych w aktywach ogółem	0,09	0,64	45,29	42,77	56,13
Udział rzeczowego majątku trwałego w aktywach ogółem	39,91	39,89	42,72	42,67	49,75
Udział majątku obrotowego w aktywach ogółem	59,77	59,28	57,24	57,23	43,87
Udział zapasów w aktywach ogółem	1,19	0,87	0,93	0,79	1,14
Udział środków pieniężnych w aktywach ogółem	23,99	22,21	25,67	31,66	27,94

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3

Wskaźniki finansowe dotyczące struktury pasywów Świętokrzyskiego Centrum Ratownictwa i Transportu Sanitarnego

Wyszczególnienie	Wartość wskaźników w latach [%]				
	2005	2006	2007	2008	2009
Udział kapitałów własnych w pasywach ogółem	73,11	79,32	80,49	70,27	78,36
Udział zobowiązań długoterminowych w pasywach ogółem	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Udział zobowiązań krótkoterminowych w pasywach ogółem	26,89	19,88	18,75	21,41	14,36

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4

Wybrane relacje pomiędzy aktywami i pasywami

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w latach				
	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym	181,78	194,80	188,25	164,31	139,61
Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego kapitałami krótkoterminowymi	44,98	33,53	32,76	37,40	32,75

Źródło: Opracowanie własne.

¹ Wszystkie wskaźniki finansowe w niniejszym artykule obliczono z wykorzystaniem formuł zaprezentowanych w [Sierpińska, Jachna 2004, s. 147–200].

Analiza wskaźnikowa bilansu ma na celu określenie struktury kapitałowo-majątkowej bilansu, która odzwierciedla poziome powiązania pomiędzy poszczególnymi pozycjami aktywów i pasywów. Złota reguła bilansowa mówi, że majątek trwały, obciążony wysokim ryzykiem, powinien być w pełni sfinansowany kapitałem własnym, co świadczy o niezależności finansowej firmy. Majątkowi obrotowemu natomiast odpowiadać mogą zobowiązania krótkoterminowe. Z danych zawartych w tabeli 4 wynika, że złota reguła finansowa została w badanym przedsiębiorstwie we wszystkich latach zachowana. Także majątek obrotowy w znacznym stopniu był pokryty kapitałem własnym.

We współczesnej gospodarce bardzo ważna jest relacja majątku obrotowego do zobowiązań krótkoterminowych, określa ona bowiem poziom płynności finansowej, która mierzy zdolność firmy do wywiązywania się z bieżących zobowiązań. Do realizacji zobowiązań wykorzystywane są poszczególne składniki majątku obrotowego począwszy od zapasów, poprzez należności krótkoterminowe oraz środki pieniężne, które mogą być szybko zamienione na gotówkę. W tabeli 5 przedstawiono poziom płynności w badanym przedsiębiorstwie.

Z wyliczeń wynika, że w badanym przedsiębiorstwie płynność była wysoka. Zbyt niski jej poziom świadczy o trudnościach w spłacie zobowiązań bieżących, jednak „nadpłynność” wskazuje na nieprawidłowości, takie jak nadmierny poziom zapasów lub niski poziom odzyskiwania spłat należności od kontrahentów.

Poza płynnością analityków zwykle interesuje rentowność sprzedaży, która informuje o wartości zysku operacyjnego, zysku brutto, czy też zysku netto przypadającego na każdą złotówkę sprzedanych towarów i produktów. Istotna jest też rentowność posiadanego majątku. Rentowność majątku odzwierciedla efektywność firmy w zakresie generowania zysku, określa jaka kwota zysku operacyjnego lub zysku netto przypada na jednostkę zaangażowanego kapitału. Rentowność kapitału własnego ilustruje też możliwość firmy w zakresie generowania zysku z zainwestowanego przez akcjonariuszy kapitału własnego oraz określa jaka kwota zysku netto przypada na jednostkę zainwestowanego przez akcjonariuszy kapitału. Sytuację w tym zakresie w badanym przedsiębiorstwie zaprezentowano w tabelach 6 i 7.

Tabela 5
Wskaźniki płynności badanego przedsiębiorstwa

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników w latach					Optymalna wielkość
	2005	2006	2007	2008	2009	
Wskaźnik bieżący	2,22	2,98	3,05	2,67	3,05	1,2–2,0
Wskaźnik szybki	2,17	2,93	3,00	2,63	2,97	1,0–1,2

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 6
Rentowność sprzedaży badanego przedsiębiorstwa

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników w latach				
	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźnik rentowności operacyjnej	5,57	10,36	2,07	5,34	4,88
Wskaźnik rentowności brutto	6,96	15,89	3,07	6,53	5,85
Wskaźnik rentowności netto	6,81	15,77	2,91	6,40	5,67

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 7
Rentowność majątku

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników w latach				
	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźnik rentowności operacyjnej majątku	6,96	11,72	2,54	7,00	6,06
Wskaźnik rentowności netto majątku (ROA)	8,52	17,83	3,58	8,39	7,04
Wskaźnik rentowności kapitału własnego	11,65	22,47	4,45	11,95	8,98

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 8
Struktura finansowania przedsiębiorstwa

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika w latach				
	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	0,27	0,21	0,19	0,29	0,22
Wskaźnik zobowiązania długoterminowego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego	0,37	0,26	0,24	0,42	0,27

Źródło: Opracowanie własne.

Ogólnie można stwierdzić, że poziom rentowności badanego przedsiębiorstwa był bardzo zmienny, od wysokiego w 2006 r., po relatywnie niewielki w 2007 r. Przyczyn tej zmienności należy poszukiwać nie wewnątrz przedsiębiorstwa (tu zmiany były niewielkie), a raczej w jego otoczeniu, na którego stan przedsiębiorstwo nie miało wpływu.

Ostatnim elementem analizy finansowej badanego przedsiębiorstwa jest rozpoznanie źródeł jego finansowania (tab. 8). Wyliczone wskaźniki określają strukturę finansowania prowadzonej działalności gospodarczej, a także ujawniają udział zobowiązań w majątku całkowitym i kapitale własnym firmy. Relacje te określają stopień ryzyka finansowego i możliwości dalszego pozyskiwania środków pieniężnych z zewnętrznych źródeł finansowania.

Z podanych danych wynika, iż sytuacja przedsiębiorstwa jest dość stabilna, ponieważ nie posiadało ono zobowiązań długoterminowych, zaś zobowiązania krótkoterminowe nie stwarzały zagrożenia dla jego dalszego funkcjonowania.

Wnioski

1. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wskazuje na dobrą sytuację finansową badanego przedsiębiorstwa. Istnieją w nim prawidłowe relacje w zakresie finansowania majątku firmy, zaś majątek obrotowy jest jedynie w części finansowany przez kapitały krótkoterminowe, co odzwierciedla niezależność finansową przedsiębiorstwa i stwarza firmie korzystną pozycję w razie trudności finansowych.
2. Korzystną sytuację finansową firmy potwierdzają wskaźniki płynności, których wartości kształtują się na poziomie zapewniającym pełną zdolność do terminowej spłaty zobowiązań.
3. Wskaźniki efektywności gospodarowania wskazują na umiarkowaną efektywność wykorzystania składników majątku firmy. Niskie poziomy wskaźników rotacji zapasów i należności wskazują na konieczność dokładnej analizy stanu zapasów i należności.
4. Rentowność sprzedaży kształtuje się na poziomie przybliżonym do średniej w branży. Mniej korzystnie kształtuje się natomiast wysokość wskaźnika rentowności kapitału. Wskaźniki zadłużenia i obsługi długu kształtują się w granicach, które można uznać za niestwarzające zagrożenia.

Literatura

- BEDNARSKI L., BOROWIECKI R., DURAJ J., KURTYS E., WAŚNIEWSKI T., WERSTY B. 1993: *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*. WAE, Wrocław, s. 14.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T., 2004: *Ocena przedsiębiorstw według standardów światowych*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 147–200.
- Encyklopedia powszechna PWN*, t. 1 Warszawa 1973, s. 87.
- WIĘCKOWSKI J. 1988: *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie przemysłowym*. PWE, Warszawa, s. 32.

Financial Situation of the Transport Company (on the example of Świętokrzyskie Rescue Centre Sanitary and Transport in Kielce)

Abstract

This article presents the financial position of transport company on the example of Świętokrzyskie Centre for Sanitary Rescue and Transport in Kielce. Ratio analysis has been carried out, which indicates a good financial situation of the enterprise. The company's financial situation has been studied by means of measures of liquidity and efficiency, as well as inventory and receivables conversion cycles. The company has also been analyzed in the direction of ROS and ROA. The final element of financial analysis study was to identify sources of business financing.